

מאוצרות הפרשה

הנשמות, כדי שיכירם בבוא הזמן ויוכל לזווגן, אך הנשמות יורדות לתוך הגופות, והגוף מתאוה ללכלוך וכו', וכמוכן שקשה למלאך הממונה על הזיווגים להכירם ולזווגם. וזו הסיבה שלפעמים קשה למצוא את הזיווג הנכון, כי המלאך אינו מכיר את הנשמות. עד שהאדם רואה את מצבו הקשה, ואז נותן צעקה אדירה המגיעה עד כסא הכבוד, ומתגלית אור הנשמה, ומיד כאשר המלאך מכירם, נגמר הענין בכי טוב.

ובאותו ענין, מדוע קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף? אומר רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל בדרך צחות. הים נקרע לאחר שנחשון בן עמינדב קפץ למים. דבר לא קרה עד שגובה המים הגיעו לאפם, במצב זה כשכבר קשתה עליו הנשימה, אז נקרע הים. כלומר, קריעת ים סוף היתה תלויה בגובה האף שלו, ככל שנחשון היה גבוה יותר, כך היה נמשך הזמן עד שהים היה נקרע. ובדרך צחות יש לומר, כי כך הם פני הדברים גם בשידוך. ככל ש"האף גבוה יותר", כך מתארך הענין. (שם)

אז ישיר (טו,א) מסופר על אחד האדמורי"ם שקרא "אז ישיר" בכזאת שמחה והתרוממות, עד שהקהל מרוב התפעלות הרימו של שולי מכנסיהם כדי לא להירטב... כשישמע זאת המגיד ממזריטש אמר: האדמו"ר הביא את הקהל לכזאת דרגה של התרוממות הרוח, שהם הרגישו בקריעת ים סוף, אבל מה מעניין את הקהל, רק שלא יירטבו....

זה הדבר אשר צוה ה' לקטו ממנו איש לפי אכלו (טז,טז) בהמשך הפסוקים נאמר (כ,א): "ולא שמעו אל משה ויותרו אנשים ממנו עד בקר... וילקטו תו בבקר בבקר איש כפי אכלו". מפני מה שנה הכתוב את הלשון, ובמקום: "איש לפי אכלו, נאמר: "איש כפי אכלו? אלא, שהשי"ת יודע כמה צריך לאכילת יום אחד ודאג שהמון יגיע לכל אחד ואחד לפי צורך אכילתו, ברם, היו אנשים שלא שמעו אל משה ומפני דאגתם שמא יחסר להם למחר מעטו באכילת היום הראשון והותירו למחר. משום כך, כאשר הגיע יום המחר לא עלה בידם ללקוט אלא רק כפי אכלם אתמול, שהרי הם עצמם הוכיחו במעשיהם שדי להם במעוט אכילה... ומוזה ישמע חכם ויוסף לקח לנפשו, כי כל התערבות בעניני פרנסה המגיעה מדאגה ומחסר בטחון לא רק שאינה מועילה לאדם, אלא אף עלולה להזיק לו! (רבי אליהו לופיאן, הגש"פ דורש טוב)

ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם (יז,ט) פירש רש"י אנשים גבורים ויראי חטא וכו' וקשה מנלן דתרווייהו קאמר, ועוד קשה, דאם הם יראי חטא שזכותם מסייעתן אם כן גבורים למה לי. ויש לפרש על פי מה דאיתא בגמרא (יומא ע"ה): דמקשה כתיב ויצאו העם ולקטו, וכתוב ברדת הטל על המחנה. ומשני, דלצדיקים נפל המן לפני פתח ביתם, כדי שלא יטריחו לילך, ולרשעים נפל על פני השדה והטריחו בלקיטתו עיי"ש. והנה בילקוט יש עוד דעה, דלחלוש שלא היה יכול לילך נפל לפני פתח ביתו, ולגבור על פני השדה. ולפי"ז א"ש, דבאמת כאשר משה אמר ליהושע בחר לנו אנשים, היה כוונתו על יראי חטא, דכל מקום שנאמר אנשים, היינו צדיקים, ולכאורה מדיכן ידע יהושע שהמה צדיקים, ואין לומר מכל שראה שנפל המן לפני פתח בתיהם, זה אינו דדילמא חלשים הם ומשום הכי נפל לפני פתח בתיהם, על כן לקח אנשים שהיו באמת גבורי חיל ואפילו הכי נפל המן אצלם לפני פתח בתיהם, מזה ראה והבין שצדיקים גמורים הם, וזהו שפירש רש"י גבורים וצדיקים. (גן רוח)

ויהי בשלח פרעה את העם (יג,יז) כתוב בחז"ל, כי כאשר באו ישראל לצאת ממצרים, לא יצאו אלא ברשותו של פרעה. ומשה רבינו אמר לפרעה "אין אנו יוצאים מכאן עד שתאמר הרי אתם ברשותכם הרי אתם בני חורין" (מובא באור החיים הק' פי"ד פס' ח). ולכאורה מדוע היו צריכים את רשותו? מסביר המושג למלך בספרו "פרשת דרכים", כתוב בחז"ל, שהרכוש שבנ"י הוציאו ממצרים היה כעין הענקה שמקבל עבד עם שחרורו. ועל הפסוק "הענק תעניק לו מצאנך ומגרתך ומיקבך", דרשו חז"ל בספרי, כי כשם "שאני הענקתי לך במצרים, שנאמר וינצלו את מצרים, אף אתה הענק תעניק לו". וא"כ, הרכוש היה הענקה, וההלכה שהבורח מאדונו אין לו הענקה (קדושין ט"ז), וכדי לזכות בהענקה היו צריכים לצאת בהסכמה, יציאה ולא בריחה. (מדרש ביתר)

ויבקעו המים (יד, כא)

קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף (פסחים ק"ח). קשה לזווגם כקריעת ים סוף. (סנהדרין כ"ב). ויש להתבונן מדוע קשה זיווגן הרי כבר הכריזו על זיווג זה ארבעים יום קודם יצירת הולד, וכמו שהגמ' אומרת בסוטה (ב). וכן קשה על קריעת ים סוף, הרי כתוב במדרש (שמות רבה פכ"א), שכשברא הקב"ה את הים, התנה עמו שייבקע בבוא העת לפני בני ישראל, וא"כ מה היה הקושי לקרוע את הים. וכן השאלה בענין הפרנסה, הרי הגמ' במסכת ביצה (טז). אומרת, שכל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה עד ראש השנה, וא"כ מה הקושי בדבר? תירץ הרב יוסף טויסיג, כתוב במדרש, כאשר התנה הקב"ה עם שרו של ים שייבקע לפני בני"י, טען השר של ים לפניו, מאין אדע מי הם האנשים שלפניהם רצונך שאבקע? הוציא הקב"ה ישישים ריבוא נשמות ישראל (מאוצר ששמו גוף), והראה לו לפניו אלו עליך להיבקע. וכשהנשמות ירדו לעולם הזה ונכנסו לגופות וירדו למצרים ונשתקעו שפ במ"ט שערי טומאה, ונשתנו לרוע כל כך, עד שהשר של הים לא היה מסוגל להכירם, ולכן מיאן להיבקע לפניהם, כי טען שלא על אלו היה התנאי איתו. אך כאשר בני"י ראו את צרתם, צעקו אל ה' צעקה שקטה מעומק הלב שאין אדם יכול לשמעה, אבל בכוחה להגיע עד כסא הכבוד, וצעקה זו נייערה את הנשמה, וגילתה את יופייה הפנימי של נשמת היהודי, וממילא מיד כבר הכירה המלאך – ויסעו...

כן הוא הדבר לגבי הפרנסה. בראש השנה הקב"ה מראה למלאך הממונה על הפרנסה את פלוני ואת אלמוני, ואומר לו, לפלוני תן סכום זה ולא אלמוני סכום כזה, וכן הלאה. הקב"ה מראה את האנשים לפני המלאך בימים הנוראים, כאשר כולם נקיים ורחוצים כסולת נקייה, אך לאחר החג המלאך מסתובב לתת לכל אחד מה שנקצב עבורו, אך הוא לא מוצא את האנשים, כי פניהם נשתנו עד לבלי הכר... אך ברגע שהאדם עומד במצב דחוק, אז נזכר בקב"ה, שרק הוא בכוחו להושיע, ושווא תשועת אדם, ואז צועק בליבו אל ה', אנה ה' הושיעה נא, כי אליך עינינו, מתגלית לה אור הנשמה בטהרתה, ומיד המלאך מכירו ומביא לפניו את מה שנקצב עבורו. א"כ יוצא, שהאדם חושב שהקב"ה אוהב לעזור ברגע האחרון, ואינו מעלה על דעתו שהמלאך מסתובב כבר עם כספו זמן רב.

כן הוא הדבר גם בשידוכים. ארבעים יום קודם יצירת הוולד מכריזים בת פלוני לפלוני, והמלאך הממונה על הזיווגים מבקש לראות את

תורה מתוך הדחק – נעלה יותר!

וַיֹּסַע מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל מִדְבַּר שׁוּר וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא מָצְאוּ מַיִם (ט"ו, כ"ב) ופרש"י ע"פ המכילתא: "ויסע משה - הסיען בעל כרחם, שעטרו מצרים סוסיהם בתכשיטי זהב וכסף ואבנים טובות, והיו ישראל מוצאין אותם בים, וגדולה היתה ביזת הים מביזת מצרים וכו', לפיכך הוצרך להסיען בעל כרחם". לכאורה עלינו להבין: הלא בפסוקים לא מצינו מפורש שהקדוש ברוך הוא צוה על משה להסיע את בני ישראל מאצל ים סוף, ואם כן, לכאורה, מדוע הסיען משה משם ולא הניח להם להמשיך ולבוז את ביזת מצרים? כלום היה לו ענין שלא יאספו כסף וזהב משלל אויביהם? את התשובה נבין על פי המעשה הבא:

בתקופה בה כיהן רבינו בעל ה'שאגת אריה' זצ"ל כרבה של העיר וולאז'ין, קיבל בשכר רבנותו שלשה זהובים לשבוע. היה זה שכר מועט, שלא הספיק לגאון אפילו כדי מחייתו בדוחק, וכך נאלץ לחיות מתוך דלות אמיתית – עד שרעייתו הוצרכה לעבוד בבתי מאפה ולסייע בלישת הבצק, בכדי להביא דבר מאכל הביתה. לגאון בעצמו – לא היה אפילו בגד לשבת, ואותו הבגד שימשו לשבת וליום יום. לפיכך, באחד הימים, פנה בעל ה'שאגת אריה' אל ראשי הקהל, וביקש כי יסיפו על משכורתו מחצית הזהוב לשבוע, ואילו הם – הבטיחו כי ידונו בדבר. כך, התכנסה אסיפה של טובי העיר, ראשיה ופרנסיה, וכולם חיפשו מקור כספי לאותה תוספת זעומה, אך לשוא... לאחר זמן מה התפזרה האסיפה, מבלי לקבל את בקשתו של הגאון, מה שגרם לו בסופו של דבר לעזוב את רבנותה של העיר, ולצאת למסע נדודים – שהסתיים רק כאשר התקבל כרב בעיר העתיקה 'מץ'. והנה ב'מץ' – נהוג היה מקדמת דנא, שכאשר מגיע הרב אל העיר – מזמין הוא את נכדי הקהל לשתות עימו קפה. המקובל היה, שביום שלפני היום המיועד לקיומו של הטקס – היו מביאים לרבנות מקופת הקהל את כל החומרים הדרושים לשם 'משתה הקפה', ובכלל זאת קפה, סוכר וחלב, ואף את הכלים הדרושים, ואילו היא היתה מכינה את המשתה עצמו. ואכן, כך נעשה גם הפעם. המוצרים הובאו אל הרבנית, אשר הכינה את כל הדרוש, וביום המיועד, כאשר הגיעו האורחים – הגישה לפנייהם מגש גדול ועליו ספלי קפה וחלב. כל אחד מהנוכחים נטל לעצמו ספל אחד ולגם ממנו, בעוד הרב – פתח בינתיים בדברי תורה והחל בדרשתו הראשונה כרב העיר. כל אחד מהנוכחים, בהגיע תורו ללגום מספל הקפה, הרגיש כי חסר סוכר בקפה. אולם איש מהם לא אמר מאומה... כל אחד סבר כי בודאי שכחה הרבנית לערב סוכר בספלו, ולפיכך, לא ראה איש מהנוכחים לנכון להעיר על שגגה זו, בכדי שלא להביך את בעלת הבית. כך, שתו כולם קפה מר ובלתי ממותק, מבלי שאיש ידע כי כך עלה אף בגורלו של רעהו. אולם התמונה התבהרה, כאשר עם תום טקס שתיית הקפה, פינתה הרבנית את ספלי הקפה הריקים, ובמקומם הביאה אל השולחן מגש ועליו ערימה של סוכר... כעת, הבינו הכל את אשר אירע: מסתבר, שהרבנית כלל לא נתנה סוכר בכוסות הקפה! לשאלתם של ראשי הקהל, הסבירה הרבנית בהתנצלות ואמרה: "צר לי, אך עד שהגעתי לכאן – מעולם לא ראיתי קפה או סוכר, לא בנפרד ולא ביחד... משום כך, אפילו לא העליתי בדעתי כי יש לחבר בין השניים!"... ללמדנו, עד היכן הגיע עניו ומרודו של בעל ה'שאגת אריה' בהיותו רב בוואלז'ין. אולם משהגיע ל'מץ' – השתנו פני הדברים מן הקצה אל הקצה. ב'מץ' – רוממו בני הקהילה את קרנו של הגאון, שילמו את משכורתו ביד רחבה, ואפשרו לו להתמסר ללימודו מתוך עושר והרחבה, בלא דאגות פרנסה כלל וכלל.

והנה, את ספרו 'שאגת אריה', חיבר הגאון בהיותו רב בוואלז'ין, בעוד בתקופת רבנותו ב'מץ' – חיבר את ספרו 'טורי אבן'. ובכן, העיד הגאון רבי ברוך בער מקמניץ זצ"ל, כי רבו הגדול, הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל, בדק בדיקה קפדנית את שני הספרים, והגיע למסקנה חד משמעית על פיה הספר 'שאגת אריה' עולה בהרבה על ספר 'טורי אבן', ומכך הביא ראיה, כי בניגוד לכפי שניתן היה לסבור – דוקא התורה הנלמדת מתוך הדחק היא זו שמאפשרת להשיג השגות גבוהות יותר ולהגיע למדרגות נעלות ומרוממות יותר! ומכאן, תשובה לשאלתנו, על פי דרכו של בעל ה'כלי יקר' המבאר כך:

משה רבינו, ידע את הסוד הזה. הוא ידע שהתורה מתקיימת בשלמותה דוקא אצל מי שלומד אותה מתוך הדחק, וכי העושר, מהווה סתירה להתעלות בתורה! לפיכך, הוא חשש כי אם ירבו ליטול עוד ועוד מביזת הים – כבר לא יהיו ראויים לקבל את התורה, ועל כן הסיעם בעל כרחם! (מתוך "ללמדך - שמות" מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

הדלקת נרות שבת ע"י גויה

שאלה: אשה מוגבלת (כגון חולה או זקנה) שאינה יכולה להדליק נרות שבת בעצמה, ותמיד הבת שלה היתה מדליקה בשבילה, כעת היא חיובית לקורונה, והיא בבירוד עם העוזרת הגויה שלה. האם היא יכולה לברך על ההדלקה של העוזרת הגויה? **תשובה:** אם אשה אינה יכולה להדליק נרות שבת בעצמה, ואין לה ישראל שיכול להדליק עבורה, תבקש מהעוזרת הגויה להדליק, ואם אפשר תדליק הנרות בנוכחותה, אבל כיון שנחלקו הפוסקים אם יכולה לברך על הדלקה כזו (הא"ר ופמ"ג ורע"א ודה"ח ומ"ב ס"ל שאינה יכולה לברך, ואילו המ"א ושו"ע הרב ושו"ת שואל ומשיב וקצות השלחן ס"ל דשפיר יכולה לברך), לכן תהרהר הברכה בלבד (כף החיים), ואע"פ דקיי"ל דיד פועל כיד בעה"ב, והמחנה אפרים פסק שהמשלה יכול לברך על מצוה שהפועל הנכרי עושה עבורו, מ"מ רע"א ס"ל דהאי כלל רק נאמר בדיני ממונות, ובלא"ה הרבה אחרונים חולקים על המחנ"א. אם יש אפשרות שישראל ידליק הנרות עבורה, והיא נמצאת על ידה בשעת ההדלקה, מלשון המ"ב משמע שהשליח תברך, ותכוון להוציאה בברכתה, אבל י"א שבעלת הבית יכולה לברך בעצמה, ובודאי צריך לדון כל מקרה בפנ"ע, דלפעמים העגמת נפש שהחולה או זקנה כבר משוללת לחלוטין ממצוה יקרה זו שהקפידה עליה כל חייה, יכול להשפיע על מצב בריאותה. (הגאון ר' יו"ט זנגר שליט"א)

חידה שבועית

אילו צ'יט'ס מתהי'ס האיש ופניה?

תשובה על חידה פר"ש: ז' בחים, אבות. תשובה לחידה: 9. שמות הזוכים: אבי אשורי נ"י אלי מליק נ"י שמואל מרדכי גרינולד נ"י

מזל טוב

מרכז העיר: משפחת שוחט לאירוסיה הבת משפחת רופרט לנשואי הבן משפחת רובינשטיין – שוורץ להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות
משפחות בירנבוים – הרב שרייבר להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות משפחות וגנר לאירוסיה הבן הנכד משפחת בלומנטל להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות
גני הדב - משפחת הבלין לאירוסיה הבן משפחת גלברג לאירוסיה הבן משפחת זילברמן לנשואי הבן

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

היחידה לתרבות חרדית
מינהל שירותי קהילה

